

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

In Nativitate S. Joannis Baptistæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

sam stabilitatem; ad laudem & gloriam sponsi Ecclesiae JESU CHRISTI Domini nostri, qui est super omnia DEUS benedictus in saecula, Amen.

IN NATIVITATE S. JOANNIS BAPTISTAE,

De Lucerna ardente & lucente,

S E R M O.

Ipse erat Lucerna ardens & lucens, Joan. 5. f

Si procul ab his conventibus, Fratres, increpatio illa Prophetæ Judaica reprobantis conventicula, & dicentis ^a: *Iniqui sunt cætus vestri.* Hi nimirum cætus non iniqui, sed planè sancti, sed religiosi, sed pleni gratia, digni benedictione. Convenitis siquidem ad audiendum DEUM: convenitis ad laudandum, ad orandum, ad adorandum. Sacer est conventus uterque, placens Deo, Angelis familiaris. State ergo in reverentia, fratres, state in sollicitudine & devotione mentis: maximèque in loco orationis, & in hac schola Christi, & auditorio spirituali. Nolite considerare, dilectissimi, quæ videntur & temporalia sunt, sed magis quæ non videntur aeterna. Secundùm fidem, non secundùm faciem judicate. Terribiliter siquidem metuendus est locus uterque; nec maior adesse credendus est numerus hominum, quàm Angelorum. Patet utrobique sine dubio porta cœli, scala illa erecta est, ascendunt & descendunt Angeli super filium hominis. Gigas namque est iste filius hominis, cœlum ei sedes est, terra scabellum pedum eius. Et elevata est magnificentia eius super cœlos: manet tamen nobiscum usque ad sæculi consummationem. Ascendunt & descendunt itaque ad Deum Angeli sancti; quia caput & corpus unus est Christus.

Nec tamen ubi caput, sed ubicunque fuerit corpus, ibi congregabuntur & aquilæ, licet non possit caput à corpore separari. Denique & ipse ait ^b: *Ubi duo vel tres congregati fuerunt in nomine meo, in medio eorum sum*; Sed forte quis dicat: Ubi est modò Christus? Ostende nobis Christum, & sufficit nobis. Quid curiosos circumducitis oculos? Num ad videndum & non magis ad audiendum convenitis? *Dominus Deus aperuit mihi aurem*, ait Prophetæ ^c. Aurem meam aperuit ut audiam quid loquatur: non oculum, ut videam vultum eius, illuminavit. Aut certè suam mihi aperuit aurem, non faciem revelavit. Post parietem stat, audit & auditur: sed necdum apparet. Audit orantes, erudit audientes. An experimentum eius quæritis qui in me loquitur Christus ^d? Ego, inquit, qui loquor justitiam. Quidni loquatur ore, quod ipse blasphemavit? Quidni suo utatur, ut libet, artifex instrumento? Non tantum aures eorum, sed & labia mea aperi Domine: ego

P p 3

enim

^a Esai. 1. d

*Quanta cum
reverentia sa-
cris conventi-
bus tum ad o-
rationem, tum
ad prædica-
tionem inter-
esse oporteat.*

^b Matt. 18. e

^c Esai. 50. h

^d 2. Cor. 12. a

enim labia mea non prohibeo Domine, tu scisti. Bene enim omnia facis, & surdos facis audire, & mutos loqui.

Audite ergo, fratres, quid de Joanne loquatur, cuius solemnitas hodie
 e Ioan. 5. f Nativitas celebratur. *Ipsē, inquit erat lucerna ardens & lucens.* Magnum testi-
 monium, Fratres mei. Magnus enim est cui perhibetur, sed maior est
 ipse qui perhibet. *Ille, inquit, erat lucerna ardens, & lucens.* Est enim tan-
 tum lucere vanum, tantum ardere parum: ardere & lucere perfectum.
 Audi quid dicat Scriptura *f*. *Sapiens permanet ut sol, stultus autem ut luna*
 Eccle. 27. b *mutatur.* Quia enim splendet luna sine fervore; modò plena, modò exigua,
 modò nulla videtur. Mutuatum siquidem lumen nunquam in eodem per-
 manet statu, sed crescit, deficit, extenuatur, adnihilatur, & penitus non
 comparet. Sic sic qui conscientias suas in alienis labiis posuerunt, modò
 magni, modo parvi sunt, modò nulli, secundum quod adulantium linguis
 vel vituperare placuerit vel laudare. At verò solis splendor igneus est, &
 cum fervet acris, etiam oculis lucidior exhibetur. Sic Sapientis ardor in-
 ternus, foris lucet? & si non ei datur utrumque, curat semper ardere ma-
 gis, ut Pater suus qui videt in abscondito, reddat ei. Væ nobis, fratres, si
 luxerimus tantum. Nam lucemus quidem & magnificamur ab homini-
 bus: sed mihi pro minimo est, ut ab humano iudicer die. Qui enim judi-
 cat me, Dominus est, qui fervorem ab omnibus exigit, splendorem verò
 g Luc. 12. f non ita: *Ignem, inquit &, veni mittere in terram, & quid volo nisi ut accen-*
datur? Hoc nempe commune mandatum: hoc est quod exigitur ab uni-
 versis, nec ulla, si deesse contigerit, admittetur excusatio.

*h Matt. 5. b Cæterum singulariter Apostolis & apostolicis viris dicitur *h*: *Luceat*
lux vestra coram hominibus, nimirum tanquam accensis, & vehementer ac-
 census, & quibus non timeatur à flatu quolibet, aut impulsione ventorum.
 Dictum est & Joanni, sed illi in aure audiunt: Joannes in spiritu tan-
 quam Angelus eruditur. Nimirum tantò propinquior Deo, quantò vox
 verbo vicina: cui nulla voce alia media quod foris sonet oportebat inti-
 mari. Neque enim Joannem prædicatio, sed inspiratio docuit, quem re-
 plevit spiritus in utero matris suæ. Verè ardens & vehementer accensus,
 quem sic præoccupavit flamma cœlestis, ut jam Christi sentiret adventum,
 qui necdum sentire poterat vel seipsum. Nimirum novus ille ignis, qui
 recens elapsus è cœlo, per os Gabrielis in aurem intraverat Virginis, & per
 matris aurem introivit ad parvulum: ut ab ea hora vas electionis suæ
 Spiritus sanctus impleret, & lucernam Christo Domino pararet. Fuit ergo
 jam tunc ardens lucerna, sed interim adhuc sub modio, donec super can-
 delabrum poneretur, & luceret omnibus qui erant in domo Domini. Illo
 enim

S. Joannē præ-
 rogativa.
 Joannes verè
 ardens.

In Nativit. S. Joannis Bapt. Sermo. 305

enim in tempore solum adhuc potuit illuminare modium suum : soli interim lucere matri, magnum ei pietatis Sacramentum revelans ipso motu novæ exultationis. *Vnde mihi hoc (inquit) ut veniat Mater Domini mei ad me ?* Quis enim tibi indicavit matrem Domini, mulier sancta ? Unde me nosti ? *Vt facta est (inquit) vox salutationis tuæ in auribus meis, exultavit in gaudio infans in utero meo.*

Luc. 1. d
Ibid.

Illuminavit ergo jam tunc modium suum sub quo latebat : sed quem non latebat ardens lucerna sub modio, totum paulo post mundum novis illustratura fulgoribus. *Ille erat (inquit) lucerna ardens & lucens* ^h. Non ait, lucens & ardens : quia Joannis ex fervore splendor, non fervor prodiit ex splendore. Sunt enim qui non eò lucent, quia fervent : sed magis fervent ut luceant : At isti planè non fervent charitatis spiritu, sed studio vanitatis. Vultis nosse quemadmodum arsit Joannes & luxit ? Ego utrumque in eo triplicem posse arbitror inveniri & ardorem scilicet & splendorem. *Ardens enim erat in seipso* vehementi austeritate conversationis : *Erga Christum* intimo quodam & pleno fervore devotionis : *Erga peccantes proximos* constantia liberæ increpationis. Luxit nihilominus (ut paucis dixerim) *exemplo, digito, verbo* : & seipsum ostendens ad imitationem, & luminare maius quod latebat, ad peccatorum remissionem, & ipsas quoque tenebras nostras illuminans, sicut scriptum est ^l. *Quoniam tu illuminas lucernam meam, Domine Deus meus* ^l *illumina tenebras meas*, utique ad correptionem.

* k Ioan. 5. f

Ardor & splendor in Joanne triplex.

l Psal. 17. d

Considera igitur hominem angelico promissum oraculo, conceptum miraculo, sanctificatum in utero, & novum in novo homine penitentia imitare fervorem. *Victum & vestitum*, ait Apostolus ^m, *habentes, his contentissimus*. Apostolica perfectio ista est, sed Joannes etiam hæc contempsit. Denique audi Dominum in Evangelio ⁿ. *Venit* ⁿ *Ioannes non manducans, nec bibens*, planè nec vestiens. Sicut enim non est locusta cibus, nisi aliorum fortè irrationabilium animalium, sic nec pilus cameli humanum est indumentum. Quid tu pilos tuos camele deposuisti ? Utinam gibbum magis deposuisses. Quid vos irrationabiles feræ & reptilia deserti cibos exquiritis delicatos ? Joannes sanctus homo missus à Deo, imò Angelus Dei, sicut ait Pater ^o : *Ecce mitto* ^o *Angelum meum ante te*. Hic ergo Joannes quo nullus maior in natis mulierum, innocentissimum illud corpus sic castigat, sic extenuat, sic affligit : vos indui festinatis bysso & purpura, & splendide epulari ? Heu hic est præsentis totus honor diei, hæc Baptistæ reverentia tota : hæc Nativitatis eius prophetata quondam lætitia est. Cuius enim memoriam agitis ô nimis deli-

m Tim. 6. b

n Matt. 11. c

o Luc. 7. d

*Abusus cele-
brandi Nata-
lem S. Ioan.*

delicati cultores? Cuius celebratis natalem? Nonne illius qui in eremo fuit hirsutus veste, confectus inedia? Quid existis in desertum videre filii Babylonis, arundinem vento agitatam? Quid igitur? Hominem mollibus vestitum? Nutritum mollibus? In his nempe tota versatur hæc vestra celebritas: in popularis favoris aura sectanda, in gloria vestium, & voluptate ciborum. Sed quid hæc ad Joannem? Neque enim Joannes fecit sic, aut talibus unquam potuit delectari.

¶ Luc. 1. b

Multi (inquit Angelus P) in nativitate eius gaudebunt. Verum id

quidem; multi in Nativitate eius gaudent: & paganis ipsis (ut audivimus) læta est & solemnis. Illi celebrant quod ignorant, sed non ita debuerant Christiani. Nunc verò & ipsi in hac beati Joannis Baptistæ Nativitate gaudent; sed utinam de Nativitate, non de vanitate. Quid est enim nisi vanitas vanitatum quicquid sub sole est? aut quid amplius habet homo de universo labore suo quo laborat? Fratres, sub sole est,

¶ Eccl. 1.
*Omne sub sole
vanitas.*

Iacob. 1. b
& 4. c

¶ Isa. 40. b

quicquid oculis cernitur, quicquid huic corporeæ luci subiacere videtur. Quid verò illud nisi vapor ad modicum parens? Quid illud nisi fœnum, & flos fœni: *Omnis caro fœnum (ait Dominus S) & omnis gloria eius quasi flos fœni. Fœnum aruit, & flos decidit, verbum autem Domini manet in æternum.* In hoc verbo laboremus, fratres; in quo & vivere & gaudere possimus in æternum. Operemur non cibum, qui perit, sed qui permanet in vitam æternam. Quis ille? *Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei T.* Seminemus in hoc verbo, charissimi, seminemus in spiritu: quoniam qui in carne seminant, solam habent metere corruptionem. Gaudeamus intus & non sub sole, sed juxta Apostolum *tanquam tristes* propter humilitatem & gravitatem: *semper autem gaudentes* propter internam consolationem. Gaudeamus, dilectissimi, in natali beati Joannis, & gaudeamus de ipsa Nativitate.

¶ Matt. 4. b
Luc. 4. &
Deut. 8.

¶ 2. Cor. 6. c

Copiosa quidem nobis in eius recordatione causa multiplex est materia gaudiorum. Ille erat lucerna ardens & lucens: Judæi voluerunt exultare in luce eius: ipse verò potius gaudebat in fervore devotionis, gaudebat ad vocem sponsi tanquam amicus sponsi. Nobis in utroque gaudendum est, in altero quidem ei, nobis in altero congraudendum. Ardebat enim sibi, nobis autem lucebat. Gaudeamus in fervore eius ad imitationem, gaudeamus in lumine, non tamen ibi manentes, sed ut in lumine eius videamus lumen. Lumen utique verum, quod non est ipse, sed cui testimonium perhibet ipse. *Venit Ioannes (ait Dominus) nec manducans nec bibens U.* Incentivum fervoris id mihi est & materia humilitatis. Quis enim in nobis est, Fratres, qui Joannis pœnitentiam intuens, suam non dico magnificare, sed alicuius saltem momenti reputare præsumat?

*Ioannes lucerna
ardens &
lucens.*

*Quomodo nobis gaudendum in eius
tum fervore
tum lumine.*

¶ Matt. 11. c

sumat?

sumat? Quis audeat murmurare in laboribus suis, & dicere, Satis est quod patior, nedum nimis? Quæ enim homicidia, quæ sacrilegia, aut flagitia sic puniebat Joannes in seipso? Accendamus ad poenitentiam, Fratres, interrogemus conscientias nostras, & animemur ad ultionem exigendam de nobis, ut horrendum possimus evadere iudicium Dei viventis. Quicquid verò minus est fervoris, humilitas suppleat puræ confessionis. Fidelis est Deus, si confiteamur iniquitates nostras, si miseras nostras exponamus, si nõ excusemus infirmitates nostras, dimittit nobis peccata nostra.

Joannis poenitentia nos ad eandem excitat & accedit.

Ex hoc sanè & erga proximorum delicta fervorem intueri Joannis. Hic nempe dignus est & rationi consentaneus ordo, ut incipiendum tibi memineris à teipso. *Ab occultis (inquit^x) meis munda me: & ab alienis parce servo tuo. Genimina viperarum (ait Joannes^y) quis ostendit vobis fugere à ventura ira?* De quanto mentis fervore procedere putas scintillas istas, imò carbones desolatorios? Sic neque Pharisæis parcens, *Nolite (inquit^z) dicere quia patrem habemus Abraham: potens est enim Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ.* Sed minus hoc videatur; si vel ipsum veretur potentis vultum, & non tota libertate spiritus arguit peccantem regem, crudelem atque superbum: sacra quadam vehementia ad hoc ipsum prodiens de deserto, si vel blanditiis eius, vel ipso mortis terrore movetur. *Metuebat (inquit^A) Herodes Joannem; & audito eo multa faciebat, & libenter eum audiebat.* At ille nihil ob hoc parcens: *Non licet, ait, tibi habere eam.* Ligatus quoque, & in carcerem trusus, nihilominus stetit in veritate, & occubuit pro veritate feliciter. Ferveat etiam in nobis zelus iste, charissimi. Ferveat amor justitiæ, odium iniquitatis. Nemo, Fratres, vitia palpet, peccata dissimulet. Nemo dicat, Nunquid custos fratris mei sum ego? Nemo, quod in se est, æquanimiter ferat cum viderit Ordinem deperire, minui disciplinam. Est enim consentire, filere, cum arguere possis: & scimus quia similis pœna facientes maneat & consentientes.

x Psal. 18. & y Luc. 36.

z Ibid. S. Joannis zelus & parrisus in corripiendis impiis.

A Marc. 6. e

Ad correctionem fraternam exhortatio.

Jam verò super humili & omninò ferventissima devotione Joannis erga Dominum quid loquemur? Inde enim exultavit in utero^b: inde ex-pavit in Jordane baptizaturus eum^c: inde non modò Christum, qui putabatur, sed vel ipsam corrigiam calceamenti eius solvere dignum se esse negabat^d: inde gaudebat amicus sponsi ad vocem sponsi: inde gratiam se accepisse pro gratia fatebatur^f: illum autem non ad mensuram habere spiritum, sed plenitudinem de qua omnes acciperent, clamitabat: *Nonne Deo subiecta eris anima mea?* Alioquin non ero lucerna ardens, nisi toto corde, tota mente, & ex omnibus viribus meis diligam Dominum Deum meum. Sola enim est charitas quæ accendit ad salutem: sola quam

*b Luc. 1. e
c Matt. 3. d
d Matt. 1. Luc. 3. Io. 1.
e Ioan. 3. d
f Ibidem.*

1. Theff. 5. c. infundit & inflamat spiritus, quam extinguere prohibemur °. Habes quemadmodum Joannes arserit : & in hoc ipso quemadmodum luxerit, indicatum est si advertisti. Neque enim ardorem eius nosse poteras, nisi luxisset.

Luc. 1. g. Luxit ergo, ut supra memini, exemplo, digito, verbo; opere seipsum, Christum *indice*, nosmetipsos nobis *sermone* declarans, *Tu puer propheta Altissimi vocaberis* (ait Pater &) *praebis enim ante faciem Domini parare vias eius, ad dandam scientiam salutis plebi eius. Ad dandam* (inquit) non salutem (neque enim ille lux,) *sed scientiam salutis*, ut testimonium perhiberet de lumine, *Scientiam* (inquit) *salutis, in remissionem peccatorum*. Num salutis scientiam sapiens parvipendere potest? Ponamus tamen nec dum venisse Joannem, nec dum significasse de Christo. Ubi salutem quaeremus? Peccavi peccatum grande, quod sanguine vitulorum vel hircorum deleri non potest: quia non holocaustis delectatur Altissimus; Memoria mea infecta est faece huius amurcae, non est novacula, quae membranam hanc radere possit: quia tota totam imbibit faecem. Si peccati mei oblitus fuero, stultus sum & ingratus. Si in memoria mea permanet, arguet me in aeternum. Quid igitur faciam? Ibo ad Joannem, & audiam vocem laetitiae, misericordiae vocem, sermonem gratiae, verbum remissionis & pacis. Ecce (inquit) *Agnus Dei: ecce qui tollit peccata mundi* ^h. Et alibi ⁱ, *qui habet sponsam* (inquit) *sponsus est*. Ostendit igitur quia venit Deus, quia sponsus, quia Agnus. Quia *Deus*, certum est quod peccata remittere possit: sed utrum velit, adhuc in quaestione est. Vult profecto, quia *sponsus* est, quia amabilis est. Et Joannes amicus sponsi est, quia sponsus nisi amicos habere non novit. Et licet velit gloriosam sponsam non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid eiusmodi, non tamen quaerit talem. Ubi enim illam inveniret? Sed talem potius ipse facit: talem sibi exhibet ipse. Audi denique quid dicat per Prophetam. Vulgo dicitur ^k: *Nunquid mulier si dormierit cum altero viro, revertetur ad virum suum priorem? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: revertere tamen ad me, & ego suscipiam te*. ecce quod proficit, ecce quod velit.

Sed tu fortassis timeas eam quam facere venit delictorum purgationem, ne ustione & scissione ossa, & medullam ossium collidat, ne dolorem inferat morte graviorem. Audi, *Agnus est*, in mansuetudine venit cum lana & lacte, solo verbo justificans impium. Quid enim (juxta Comicum) *facilius dictu*? *Tantum* (inquit) *dic verbo, & sanabitur puer meus* ^l. Ad quid ergo deinceps haesitemus, fratres: & non omni fiducia ad thronum gloriae ascendamus? Agamus Joanni gratias, & eo mediante

h Ioan. 1. d
i Ioan. 3. d
Christum ve-
nisse ut Deū,
ut sponsum, ut
Agnum Jo-
annes pra-
nunciat,

k Hier. 3. a

l Matt. 8. a

diante transeamus ad Christum, quia, ut ait ipse ^m, *illum oportet crescere, me autem minui.* Quomodo minui? Splendore utique, non fervore. Retraxit radios, collegit se *, ne fieret sicut is qui totum profert spiritum suum. *Illum* (inquit) *oportet crescere*, qui exhauriri non potest: de cuius plenitudine omnes accipiant: me autem minui, cui datus est spiritus ad mensuram, & danda magis opera ut ardere semper valeam, quam lucere. Præcessi Solem tanquam sydus matutinum, abscondi necesse est orto jam Sole. Non est mihi nisi modicum olei quo ungar, volo illud in vase tutius, quam in lampade possidere.

**al. recolle-
git se.*

IN VIGILIA SS. PETRI ET PAULI
APOSTOLORUM,
S E R M O.

IN Sanctorum Vigiliis necesse est vigilare hominem spiritualem, qui solemnitates eorum celebrare desiderat in spiritu & veritate. Aliæ enim carnalium, aliæ spiritualium vigiliæ. Illi & nitidiores cultus, & cupulas præparant lautiores, & fortassis in ipsis vigiliis operantur opera tenebrarum, lætantur cum malè fecerint, & exultant in rebus pessimis. Vos non ita didicistis Christum, quia Christum secuti estis, qui omnia reliquistis, qui vigilantibus oculis vigiliarum nomen debetis attendere. Ad hoc enim vigiliæ proponuntur, ut evigilemus si in aliquo peccato vel negligentia dormiamus, & præoccupemus faciem sanctorum in confessione. Non sic filii huius sæculi, non sic, qui potentes sunt ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem; qui obdormierunt in flagitiis & facinoribus suis. Illud vos non lateat, quia qui ebrii sunt, nocte ebrii sunt: & qui dormiunt, nocte dormiunt: & frustra sonat eis nomen Vigiliarum sanctorum, cum ipsi magis dormire studeant quam vigilare. Vos non estis filii noctis, neque tenebrarum, sed lucis & diei, ut non vos præoccupent natalitii Sanctorum dies, & inveniant imparatos.

*Vigilia Festo-
rum quomodo
celebranda.*

Tria sunt igitur quæ in festivitibus Sanctorum vigilanter considerare debemus, Auxilium Sancti, Exemplum eius, Confusionem nostram. *Auxilium* eius, quia qui potens in terra, potentior est in cælis ante faciem Domini Dei sui. Si enim dum hic viveret, misertus est peccatoribus, & oravit pro eis: nunc tantò amplius quanto verius agnoscit miseras nostras, orat pro nobis Patrem: quia beata illa patria charitatem eius non immutavit, sed augmentavit. Neque enim quia impassibilis omninò, ideò & impassibilis factus est: sed nunc potius induit sibi viscera misericordiæ, cum ante fontem misericordiæ existit. Est & alia causa quæ magis urget Sanctos ut solliciti sint de nobis, quia juxta vocem Apostoli,

*Tria in Fest.
vitalib. SS.
præcipue con-
sideranda.
Primo Auxi-
lium SS.
Sancti in ter-
ris pro nobis o-
rant, quantò
magis in cælis*